

מראי מקומות - סוכה נג.

וצ"ע). וכי העבודת דוד דאולי היו פטורים מדינא דעוסק במצוה פטור מן המצוה, ואף דאינו אלא חיבוב מצוות, זה ג"כ יכול לפטור (ואולי זה יהי מקור לדברי הפמ"ג דאמר"י דעוסק במצוה דרבנן פטור ממצוה דאורייתא), עוד כ' די"ל דמה דאסרי' שינת עראי חוץ לסוכה הוא רק מה שהולך לישן בתוך ביתו, אבל מה שאדם מנמנם חוץ לביתו מתוך עייפות לא נאסר, דלא גרע מהולכי דרכים.

ז. מי איכא דידע אי שרי למכתב שם אחספא ונשדי' בתהומא ומנח

ולכאוו' תמוה, הרי אין דבר עומד מפני פקו"נ, וא"כ מהי השאלה. כ' הערוך לנה, דכיון דאי' בסנהדרין (עד:) דעל חלול השם אפי' על שאר מצוות יהרג ואל יעבר, דוד הי' מסופק אם זהו בכלל חלול השם מה שמוחק את השם, וע"ז הוצרך לפשוט ממה שמוחקין במי סוטה. ובערל"נ למכות (א.) כ' להק', למה ירא שמא יציף התהום כל העולם, הלא כבר נשבע הקב"ה שלא יביא מבול לעולם. ואין לחוש שמא רק יציף רק א"י, דכיון דהיא גבוהה מכל הארצות, א"כ אין שייך שתוצף א"י אם לא יוצף קודם כל העולם כולו, וזה א"א כנ"ל. אע"כ הי' מתיירא שיציף איזה מקומות או ארצות, וכמו שא"י בפ"א דסוטה, דעל כל העולם כולו אינו מביא אבל מביא על אומה אחת. וא"כ, הגם דלא הי' שייך חשש לא"י, ולכן לא הי' שאלה של פקו"נ לישראל, אבל מ"מ אם הארצות חוששים שמא יבא מבול וישטפם, לא יהי' שלום בעולם.

ח. אי שרי למכתב שם אחספא ונשדי' בתהומא ומנח

הק' האבני נזר (יו"ד ש"ע), מה הי' השאלה, הלא קיי"ל (שבת קכ:) דגרם מחיקה מותר, וא"כ ודאי מותר. ותי' דמאי דאמר"י דע"כ כאן יהי' ודאי נמוחק, דאל"כ תיפוק לי' דמותר משום דבר שאינו מתכוין (אם לא דאמר"י דע"י מחיקת השם גופא נסתם השם, וא"כ מכין הוא), אע"כ דהי' מוכרח להמחק, וא"כ אין לזה היתר של גרם. והביא לראי' מש"כ הרשב"א בשבת שם, דנחשב גרם משום דאינו מוכרח להמחק, והבין האבנ"ז דכוונת הרשב"א הוא דאין שייך להחשב גרם אם הגרם ודאי יהי' (וע' בהערות להגרי"ש, דמבואר מדבריו דלהיות נחשב למעשה שלו, לא סגי בזה שודאי עתיד להיות, הא ודאי צריך ג"כ מעשה שלו, ולכן כ' דאין להביא ראי' מדברי הרשב"א למי שהכניס תפילין לתוך בית מצורעים שיש חוק לשרוף כל נכסיהם, דבמעשה שלו לא עשה כלום, וודאי אינו אלא גרמא, ודלא כהדובב מישרים (א' צ"ט)). וע' ערוך לנה, שכ' להק' עוד קו', למה לא אמר דוד בעצמו [ורש"י כבר פי' משום שלא רצה להורות הלכה שלא בפני רבו, אבל לא ניח"ל להערל"נ בזה, דהא כיון ששתק אחיתופל, מותר לדוד לומר. וגם ק' לומר דמשום כבודו שתק, ומ"מ קללו אח"כ (וכמו שהק' בעל הערל"נ בספר שומר ציון הנאמן, עמ' עט:)]. עוד יש להק', למה לא ענה אחיתופל מיד, ורק לאחר שאמר דוד כל דידע וכו' השיב. וביאה, שאחיתופל הי' שונא לדוד, ורצה להעמיס עליו החטא של הריגת שאול ובניו ונוב עיר הכהנים (כדמצינו בסנהדרין צה. דבאמת נענש ע"ז), וע"כ אחיתופל לא רצה לומר דגרם מחיקה מותר, דאם גרם אין בו ממש, א"כ גם דוד אינו אחראי להריגת שאול ובניו, וכו'. וע"כ גם דוד לא רצה לומר דגרם אין בו ממש, לפי שיאמרו דלכבוד עצמו אומר כן, ולכן רצה שאחר יאמר כן. אבל אחיתופל לא רצה לומר כן וכנ"ל, ולכן כעס דוד ואמר כל מי וכו', ואז התיר אחיתופל, אבל לא מטעם גרם מחיקה, ומשום שנאתו שהי' לו לדוד (וצ"ע למה לא הי' יכול לומר כן מטעם זה מתחלה, ומסתמא משום שהי' רוצה שדוד יאמר כן, והכל יאמרו דלכבוד עצמו הוא עושה).

א. אשה היתה בוררת חטים לאור של בית השואבה

הק' תוס' בשם הירושלמי, הא איכא מעילה בשמן ופתילה, ותי' דמראה אין בו משום מעילה. והק' תוס', הא עכ"פ איסורא איכא. ותי' דבוררת לאו דוקא, אלא היתה יכול לברר וכו'. וע' בערוך לנר דפי' דכוונת תוס' לפרש הגמ' דכאן, דהא בירושלמי מבואר דעשתה כן למעשה, דאל"כ לא הי' צריך לתרץ דמראה אין בו משום מעילה, וע"כ דהירושלמי ס"ל דאין בו איסור כלל.

ב. למקום שאני אוהב, שם רגלי מוליכות אותי

כ' החסדי דוד (תוספתא פ"ק ד, ב) שהי' אומר כן כדי להלהיב לב השומעים ולחזק את ידם לבא לבהמ"ק.

ג. על דאטפת אטפוך

פרש"י, על שהצפת גלגולות של אחרים במים, אטפוך, הציפוך אחרים עכשיו. וכ' ר' יונה (אבות ב, ו) דאף דהי' רוצח, מ"מ שלא כדין הרגוהו, כי אין בדין להרוג רוצח אלא ב"ד ע"פ דיני תורה, ומי שהרגו חוץ מזה חייב מיתה. ובהערות להגרי"ש הביא מבעלי מוסר לתרץ, דכיון דמי שהרגוהו הי' רוצחים בדרך כלל, א"כ ראי' הוא דמה שהרגוהו לא הי' לשם שמים, ומי שעושה דין בכה"ג צריך להיות לשם שמים, ואם לאו, רוצח ממש הוא וחייב מיתה.

ד. על דאטפת אטפוך

פרש"י, והכיר בו שהוא רוצח. ופי' המהרש"א, דכ' רש"י כן, משום דאל"כ איך ידע דעל דאטפת אטפוך, דלמא משום עבירה אחרת הי' נהרג, דע"כ הראשון שנהרג משום עבירה אחרת הי'. וע"ש עוד מש"כ בזה.

ה. ומשם לתפלה וכו'

ומבואר בהמשך דתפלת שחרית ומוסף התפללו לאחר קרבן תמיד של שחר וקרבן מוסף, משא"כ תפלת מנחה התפללו קודם תמיד של בין הערבים, וצ"ע למה (וע' גליון הש"ס שהביא גירסא מהתשב"ץ דלאחר תמיד של בין הערבים הלכו להתפלל מנחה). וכ' המהרש"א, דהתפלות מכלל עבודת המקדש הם, ואמר"י דאין לך עבודה שבאה קודם לתמיד של שחר, ולכן התפללו אח"כ. וכן במוסף, שמקריבים קודם חצות, דינה כתמיד של שחר דהתפלה אחריה, אבל בתמיד של בין הערבים אמר"י בהיפך, דאין לך עבודה אחרי', ולכן התפלה לפניה. ובהערות להגרי"ש אי' דמה שהתפללו קודם התמיד הוא משום שזמן מנחה מתחיל בשש וחצי, ולא הקריבו התמיד עד אח"כ, כמבואר בריש תמיד נשחט. ובשפת אמת כ' דאולי זה הי' רק בסוכות, שהיו רוצים לקרב שמחת בית השואבה לניסוך המים של התמיד של בין הערבים (תמוה, דע' רש"י לעיל (בב:) דמבואר דניסוך המים הי' רק בתמיד של שחר, וצ"ע).

ו. לא טעמנו טעם שינה, דהוו מנמנמי אכתפי דהדדי

יש להק', הא קיי"ל (לעיל כו) דאסור לישן חוץ לסוכה, אפי' שינת עראי, וא"כ האיך נתנמנמו. וע' שו"ת תשב"ץ (ח"א, ק) דהעיר כן, והביא ראי' מכאן דאפשר להיות כמה ימים בלא שום שינה המחייבת בסוכה, ואף דאפי' שינת עראי אסור, כ' שהוא מדרבנן, משום חשש שמא יימשך בשינה [וזה דלא כהבעל המאור בסוף פסחים (כז) דכ' דכיון דא"א לג' ימים בלא שינה, ע"כ צריך לישן בסוכה] (וק', סכ"ס אסור מדרבנן, וא"כ איך עשו כן, ואפשר משום מצוה התירו, או דבמקדש לא הי' חשש שמא יימשך,